

PARLAMENT EUROPEJSKI

2009 - 2014

Komisja Zatrudnienia i Spraw Socjalnych

2010/2272(INI)

24.3.2011

PROJEKT SPRAWOZDANIA

w sprawie mobilności i integracji osób niepełnosprawnych oraz europejskiej strategii w sprawie niepełnosprawności 2010-2020 (2010/2272(INI))
Komisja Zatrudnienia i Spraw Socjalnych

Sprawozdawca: **Ádám Kósa**

PR_INI

SPIS TREŚCI

	Strona
PROJEKT REZOLUCJI PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO	3
UZASADNIENIE	10

PROJEKT REZOLUCJI PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO

w sprawie mobilności i integracji osób niepełnosprawnych oraz europejskiej strategii w sprawie niepełnosprawności 2010-2020 (2010/2272(INI))

Parlament Europejski,

- uwzględniając Kartę praw podstawowych Unii Europejskiej¹,
- uwzględniając wspólnotową kartę podstawowych praw socjalnych pracowników²,
- uwzględniając dyrektywę 2000/78/WE z dnia 27 listopada 2000 r. ustanawiającą ogólne warunki ramowe równego traktowania w zakresie zatrudnienia i pracy³,
- uwzględniając komunikat Komisji z dnia 12 maja 2000 r. pt. „Ku Europie bez barier dla osób niepełnosprawnych” (COM(2000)0284),
- uwzględniając komunikat Komisji z dnia 25 września 2001 r. pt. „e-Europa 2002: Dostępność publicznych witryn internetowych i ich zawartości” (COM(2001)0529),
- uwzględniając międzynarodową klasyfikację funkcjonowania, inwalidztwa i zdrowia (ICF) z dnia 22 maja 2001 r., stworzoną przez Międzynarodową Organizację Zdrowia (rezolucja Światowego Zgromadzenia Zdrowia 54.21),
- uwzględniając komunikat Komisji z dnia 30 listopada 2003 r. pt. „Równe szanse dla osób niepełnosprawnych: europejski plan działania” (COM(2003)0650),
- uwzględniając komunikat Komisji z dnia 24 stycznia 2003 r. pt. „W kierunku prawnie wiążącego instrumentu Organizacji Narodów Zjednoczonych na rzecz propagowania i ochrony praw i godności osób niepełnosprawnych” (COM(2003)0016),
- uwzględniając komunikat Komisji z dnia 16 marca 2005 r. – Zieloną Księgę „Wobec zmian demograficznych: nowa solidarność między pokoleniami” (COM(2005)0094),
- uwzględniając komunikat Komisji z dnia 26 listopada 2007 r. pt. „Sytuacja osób niepełnosprawnych w Unii Europejskiej: europejski plan działania na lata 2008-2009” (COM(2007)0738),
- uwzględniając wniosek Komisji dotyczący dyrektywy z dnia 2 lipca 2008 r. w sprawie wprowadzenia w życie zasady równego traktowania osób bez względu na religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną (COM(2008)0140),
- uwzględniając komunikat Komisji z dnia 15 listopada 2010 r. pt. „Europejska strategia w sprawie niepełnosprawności 2010-2020: Odnowione zobowiązanie do budowania

---

¹ Dz.U. C 54 z 25.2.2000.

² Dz.U. C 364 z 18.12.2000.

³ Dz.U. L 303 z 2.12.2000, s. 16.

Europy bez barier” (COM(2010)0636),

- uwzględniając wniosek dotyczący decyzji Rady (COM(2008)0530) oraz stanowisko Parlamentu Europejskiego z dnia 24 kwietnia 2009 r. w sprawie przystąpienia przez Wspólnotę Europejską do Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawach osób niepełnosprawnych¹,
  - uwzględniając protokół fakultatywny do Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawach osób niepełnosprawnych („protokół fakultatywny”), przyjęty dnia 13 grudnia 2006 r.²,
  - uwzględniając wniosek dotyczący decyzji Rady (COM(2008)0530) oraz stanowisko Parlamentu Europejskiego z dnia 24 kwietnia 2009 r. w sprawie podpisania przez Wspólnotę Europejską protokołu fakultatywnego do Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawach osób niepełnosprawnych³,
  - uwzględniając wniosek Komisji przedstawiony Radzie w dniu 27 kwietnia 2010 r. w sprawie wytycznych dotyczących polityki zatrudnienia państw członkowskich: zintegrowane wytyczne dotyczące strategii Europa 2020 – część druga (COM(2010)0193), a także stanowisko Parlamentu Europejskiego w tej sprawie z dnia 8 września 2010 r.⁴,
  - uwzględniając art. 48 Regulaminu,
  - uwzględniając sprawozdanie Komisji Zatrudnienia i Spraw Socjalnych oraz opinie Komisji Ochrony Środowiska Naturalnego, Zdrowia Publicznego i Bezpieczeństwa Żywności, Komisji Praw Kobiet i Równouprawnienia i Komisji Petycji (A7-0000/2011),
- A. mając na uwadze, że jako pełnoprawni obywatele osoby niepełnosprawne mają równe prawa i przysługuje im niezaprzeczalne prawo do godności, równego traktowania, samodzielnego życia i pełnego uczestnictwa w życiu społecznym,
- B. mając na uwadze, że ponad 80 mln osób, czyli około 16% całej pracującej ludności w Unii Europejskiej, to osoby niepełnosprawne, w tym autystyczne, a stopa bezrobocia pozostaje na niedopuszczalnie wysokim poziomie, a ponieważ jest dwukrotnie wyższa niż wśród osób sprawnych, może powodować wykluczenie społeczne,
- C. mając na uwadze, że ochrona ze względu na niepełnosprawność ogranicza się do zatrudnienia, pracy i szkolenia zawodowego (2000/78/WE),
- D. mając na uwadze, że strategię dotyczące osób niepełnosprawnych leżą często w kompetencjach państw członkowskich, a zatem ich podstawą jest dziedzictwo narodowe i obyczaje społeczne oraz rozwój gospodarczy i sytuacja gospodarcza,

---

¹ Dz.U. C 184E z 8.7.2010, s. 413.

² Organizacja Narodów Zjednoczonych, Zgromadzenie Ogólne ONZ, przyjęty dnia 13.12.2006 r.

³ Dz.U. C 184E z 8.7.2010, s. 414.

⁴ Teksty przyjęte, P7_TA-PROV(2010)0309.

- E. mając na uwadze, że istnieje silna zależność między mobilnością (fizyczną) a integracją (społeczną), zwłaszcza jeśli chodzi o swobodę komunikacji (środki i dostęp), a także języki migowe i swobodę przemieszczania się, we wszystkich dziedzinach życia, które warunkują pełny udział w życiu społecznym,
- F. mając na uwadze, że osoby niepełnosprawne mają prawo do korzystania z charakteryzujących się odpowiednim poziomem usług na szczeblu społeczności lokalnej sprzyjających samodzielnemu życiu, z prawa do osobistej pomocy, prawa do niezależności ekonomicznej i społecznej oraz możliwości pełnego udziału w życiu społecznym,
- G. mając na uwadze, że bariery ograniczające dostęp do korzystania z usług i towarów oferowanych dla wszystkich są znacznymi przeszkodami dla osób niepełnosprawnych,
- H. mając na uwadze, że osoby niepełnosprawne doświadczają dyskryminacji w edukacji i szkoleniu, co dotyczy również braku wczesnego rozpoznawania i interwencji w przypadku dzieci i uczniów niepełnosprawnych, w związku z czym ich szanse zatrudnienia są bardzo ograniczone,

Cele

1. podkreśla, że wydatki finansowe i inwestycje ekonomiczne w osoby niepełnosprawne są inwestycjami gwarantującymi długoterminowe korzyści w postaci dobrobytu wszystkich osób i całych społeczeństw oparte na solidnych podstawach;
2. zauważa, że w społeczeństwach europejskich istnieje naturalna solidarność, która sprawia, że w pełni uznawana jest potrzeba dostosowań dla osób z „umiarkowaną” niepełnosprawnością; podkreśla jednak, że osoby z poważną niepełnosprawnością lub kilkoma rodzajami niepełnosprawności potrzebują większej pomocy, co wynika z praw człowieka i godności ludzkiej;
3. podkreśla znaczenie celów nowej europejskiej strategii w sprawie niepełnosprawności 2010-2020 i w szczególności apeluje o określenie bardziej szczegółowych działań na wszystkich szczeblach rządów;
4. podkreśla potrzebę nowego efektywnego podejścia do niepełnosprawności, poczynwszy od utworzenia skuteczniejszego mechanizmu koordynacji i monitorowania realizacji europejskiej strategii w sprawie niepełnosprawności;
5. przypomina, że społeczeństwo oparte na zasadach zrównoważonego rozwoju, w którym ludzie żyją dłużej i w lepszym zdrowiu, powinno oznaczać również możliwość wcześniejszego dostosowania otoczenia do potrzeb osób niepełnosprawnych poprzez zapewnienie im większego dostępu do towarów i usług;

Prawa obywatelskie i prawa człowieka

6. wzywa do poszanowania Karty praw podstawowych Unii Europejskiej i koncepcji „projektowania dla wszystkich”;
7. zwraca uwagę na to, że wiele osób niepełnosprawnych nadal doświadcza dyskryminacji, która polega na braku równego traktowania wobec prawa i wymiaru sprawiedliwości, i wzywa państwa członkowskie do zaradzenia tym niedociągnięciom, co dotyczy również praw wyborczych oraz postępowania w razie klęsk żywiołowych i katastrof spowodowanych przez człowieka;
8. podkreśla, że osoby niepełnosprawne umyślowo są szczególnie narażone na ryzyko nadużyć i przemocy i wzywa państwa członkowskie do ustalenia rozbudowanego mechanizmu kontroli, który gwarantowałby poszanowanie praw człowieka i wolności osób przebywających w zakładach opieki, ze szczególnym uwzględnieniem niepełnosprawnych kobiet;

Znaczenie gromadzenia danych i konsultacji z zainteresowanymi stronami

9. podkreśla, że obecnie w państwach członkowskich brakuje spójnych danych dotyczących kwestii niepełnosprawności i usług związanych z niepełnosprawnością, w tym liczby i jakości domów opieki, lub dane te są ograniczone;
10. wyraża rozczarowanie ograniczonym zaangażowaniem osób niepełnosprawnych w gromadzenie danych i konsultacje i uważa, że 336 odpowiedzi społeczeństwa obywatelskiego na konsultacje, które zostały przeprowadzone w 2009 r. na głównej stronie internetowej Komisji dotyczącej konsultacji, pokazuje, że kampania informacyjna nie dotarła do grup docelowych;
11. wzywa Komisję do przygotowania współpracy między państwami członkowskimi, zwłaszcza w zakresie gromadzenia porównywalnych danych; podkreśla, że miarą niepełnosprawności nie powinny być wyłącznie aspekty medyczne, lecz należy również uwzględniać aspekty społeczne i środowiskowe;

Zmiany demograficzne i otoczenie bez barier

12. podkreśla, że zmiany demograficzne mogą również wpływać na sytuację osób niepełnosprawnych, ponieważ usługi i rozwiązania dla osób starszych są w dużej mierze niezbędne dla osób niepełnosprawnych;
13. zauważa, że nie powinno to prowadzić do konkurencji między tymi dwiema grupami w społeczeństwie, lecz mogłoby być postrzegane jako wkład w oparte na zatrudnieniu innowacje sprzyjające wzrostowi oraz rozwój społeczny w państwach członkowskich;
14. wzywa Komisję i państwa członkowskie do rozważenia i dokonania oceny możliwości zastosowania art. 16 dyrektywy 1083/2006/WE oraz podjęcia wysiłków na rzecz zapewnienia dostępności, biorąc pod uwagę wkład, który można by wnieść za pomocą

europejskich funduszy strukturalnych, zwłaszcza Europejskiego Funduszu Społecznego;

Swoboda przemieszczania się i usługi bez barier

15. przyznaje, że swoboda przemieszczania się jest prawem podstawowym w Unii Europejskiej; podkreśla, że wpływa ona pozytywnie na jakość życia i uczestnictwo osób niepełnosprawnych w życiu społecznym;
16. zauważa, że z punktu widzenia włączenia osób niepełnosprawnych do społeczeństwa znaczenie ma wzajemnie uznawana karta parkingowa dla osób niepełnosprawnych oraz jednolita karta UE dotycząca praw podróży;
17. podkreśla, że innowacyjne i oparte na wiedzy gospodarki nie mogą rozwijać się bez treści i form dostępnych dla osób niepełnosprawnych, na przykład stron internetowych dostępnych dla osób niewidomych oraz treści i usług dostępnych dla osób używających języka migowego;
18. wzywa Komisję i państwa członkowskie do tego, by zapewniły dostępność usług za pomocą bezpłatnych patentów, mandatów na opracowanie norm i taniego oprogramowania, co dotyczy również inicjatyw przewodnich w ramach strategii „UE 2020” służących do osiągnięcia celów tej strategii;

Równość szans

19. potwierdza, że osoby z różnymi niepełnosprawnościami powinny mieć możliwość posiadania dostosowanych środków umożliwiających im zakup towarów i usług;
20. potwierdza, że produkty, towary i usługi, w tym ich zmodyfikowane wersje, nie powinny być dyskryminujące, a zatem nie mogą mieć alternatywnych cen, szczególnie dla osób niepełnosprawnych; ponadto należy dokonać przeglądu europejskiego prawodawstwa dotyczącego zamówień publicznych;
21. potwierdza, że MŚP mogłyby przyczynić się do poprawy sytuacji osób niepełnosprawnych, zwłaszcza jeżeli będą miały lepsze szanse w przypadku zamówień publicznych; w związku z tym małym i średnim przedsiębiorstwom należy dostarczyć więcej odpowiednich informacji na temat osób niepełnosprawnych;
22. podkreśla, że zakłady pracy chronionej oraz integracyjne miejsca pracy w połączeniu z odpowiednimi możliwościami zakwaterowania mogłyby być również cennymi rozwiązaniami, jeśli chodzi o zatrudnienie osób z różnymi niepełnosprawnościami;
23. wzywa do usunięcia luki istniejącej w obowiązującym prawodawstwie UE dotyczącym dyskryminacji w odniesieniu do ochrony ze względu na niepełnosprawność, która ogranicza się obecnie do zatrudnienia, pracy i szkolenia zawodowego (2000/78/WE);

Inwestowanie w osoby niepełnosprawne

24. stwierdza, że obecne systemy edukacji i szkolenia ogólnie nie zapobiegają częstemu przerywaniu nauki przez osoby niepełnosprawne; podkreśla, że powoduje to pogorszenie niekorzystnej sytuacji społecznej osób niepełnosprawnych i zmniejszenie ich szans na zatrudnienie, zwłaszcza podczas obecnego kryzysu gospodarczego;
25. potwierdza, że integracyjna edukacja powinna być w centrum uwagi; w związku z tym należy położyć na nią nacisk w strategicznych ramach europejskiej współpracy w dziedzinie kształcenia i szkolenia („ET 2020”) oraz w projekcie przewodnim dotyczącym umiejętności i zatrudnienia realizowanym w ramach strategii „UE 2020”; ponadto potrzebne są nowe odpowiednie wytyczne i właściwe wykorzystanie technologii informacyjnej w szkołach i w domach, jeśli chodzi o osobistą i dostosowaną pomoc;
26. podkreśla, że społeczna odpowiedzialność przedsiębiorstw mogłaby również być istotnym bodźcem do poprawy sytuacji osób niepełnosprawnych; wzywa podmioty i zainteresowane strony do wspierania i stosowania dobrych praktyk w tej dziedzinie;
27. potwierdza, że należy podjąć dalsze wysiłki, aby promować szkolenie urzędników publicznych w instytucjach europejskich i państwach członkowskich w zakresie przyjmowania i informowania osób niepełnosprawnych, a zasadniczymi kwestiami są dostęp do publicznych dokumentów prawnych i procedur;
28. wzywa Komisję i państwa członkowskie do bardziej intensywnego przekazywania ogólnych informacji rodzicom posiadającym niepełnosprawne dzieci w celu wczesnego rozpoznania i zapewnienia im wsparcia oraz stworzenia możliwych rozwiązań w celu zaspokojenia ich potrzeb;

Zwalczanie ubóstwa

29. stwierdza, że w porównaniu z przeciętnymi obywatelami osoby niepełnosprawne są bardziej zagrożone popadnięciem w ubóstwo; w ubóstwie żyje około 80 mln osób niepełnosprawnych, w tym milion osób niesłyszących;
30. przypominając bodźce, które zapewnił Europejski Rok Walki z Ubóstwem i Wykluczeniem Społecznym, potwierdza, że zmniejszenie ubóstwa nie może nastąpić bez integracji osób niepełnosprawnych na rynku pracy i dostosowania polityki dotyczącej dochodów w kwestii systemów rent z tytułu inwalidztwa i niepełnosprawności, biorąc pod uwagę, że również one powodują stygmatyzację;

Parlament nadal domaga się stosowania podejścia zrównoważonego pod względem społecznym i opartego na prawach człowieka

31. wzywa państwa członkowskie i Komisję do szybkiego ratyfikowania i wprowadzenia w życie Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawach osób niepełnosprawnych oraz jej

protokołów fakultatywnych;

32. wzywa państwa członkowskie do (ponownego) rozważenia podejmowanych przez nie działań i krajowych programów lub strategii dotyczących kwestii niepełnosprawności w okresie realizacji i w ramach europejskiej strategii w sprawie niepełnosprawności zgodnie ze strategią „UE 2020”;
33. wzywa Komisję do większego uwzględnienia kwestii niepełnosprawności w planowanej zielonej księdze w sprawie reformy zamówień publicznych;
34. wzywa państwa członkowskie do jak największego wsparcia odpowiednich środków i dostosowanych narzędzi, oprócz aspektów medycznych, umożliwiających bardziej samodzielne życie w celu zapewnienia równych szans i aktywnego życia;
35. wzywa Komisję Europejską do opracowania konkretnych i stosownych oraz bardziej szczegółowych działań, a także mechanizmu monitorowania na wszystkich szczeblach zarządzania, jeśli chodzi o realizację europejskiej strategii w sprawie niepełnosprawności;
36. wzywa Komisję do przedstawienia europejskiego aktu w sprawie dostępności, do czego zobowiązała się w europejskiej strategii w sprawie niepełnosprawności;
37. zobowiązuje swojego przewodniczącego do przekazania niniejszej rezolucji Radzie, Komisji oraz rządowi i parlamentom państw członkowskich.

UZASADNIENIE

PODSUMOWANIE OGÓLNE

Zgodnie z decyzją Parlamentu Europejskiego sprawozdawca, mając na względzie dążenie do osiągnięcia modelu społeczeństwa zrównoważonego i opartego na prawach człowieka, oczekuje następujących posunięć. Pierwsze posunięcie nie powinno polegać tylko na podpisaniu i ratyfikowaniu Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych i protokołów uzupełniających; wskazane jest także wypracowanie krajowej polityki i krajowych strategii w sprawie niepełnosprawności, zgodnych z wydaną przez Komisję europejską strategią w sprawie niepełnosprawności 2010-2020 oraz strategią „Europa 2020” oraz przegląd takich już istniejących dokumentów na szczeblu krajowym. W ramach tego kroku należałoby oczekiwać działań mających na celu stworzenie świadczeń dostosowanych do osoby i usług pomagających w usamodzielnieniu się, ponieważ system nazbyt sformalizowany, mniej elastyczny w stosunku do indywidualnych potrzeb tylko w małym stopniu nadaje się do osiągnięcia celów strategii „Europa 2020”. Wydany już przez Komisję Europejską plan działania do roku 2015 związany z europejską strategią w sprawie niepełnosprawności wskazuje odpowiedni kierunek, należałoby więc wesprzeć dalsze kroki, które wskażą bardziej konkretne terminy lub elementy programu w celu jego skuteczniejszego wdrożenia.

Obok przeglądu podstaw strukturalnych sprawozdawca widzi przed instytucjami europejskimi jeszcze dwa szczególnie ważne zadania związane z procesem legislacyjnym: jak najszybsze i jak najbardziej szczegółowe przedstawienie koncepcji „Europejskiego aktu w sprawie dostępności” sformułowanej w europejskiej strategii w sprawie niepełnosprawności lub jej planowanego tekstu prawnego, a także włączenie osób żyjących z niepełnosprawnością, jako grupy społecznej znajdującej się w niekorzystnej sytuacji, do przepisów prawa dotyczących zamówień publicznych.

PODSTAWY

Parlament Europejski w swej historii wielokrotnie zajmował się już sytuacją osób niepełnosprawnych i wydał wiele szczególnie ważnych uchwał. Opowiadał się za włączeniem społecznym i ochroną osób żyjących z niepełnosprawnością oraz za uznaniem ich praw, wzywając zarówno państwa członkowskie, jak i Komisję Europejską do tworzenia norm i przepisów prawnych na szczeblu Unii Europejskiej. W pracy tej aktywnie uczestniczą posłowie, bez których wysiłku nie byłibyśmy dziś na obecnym etapie.

Sprawozdawca nie tylko czuje się zobowiązany do pracy w interesie osób żyjących z niepełnosprawnością, lecz także sam jest tym bezpośrednio zainteresowany oraz doświadczył i wciąż doświadcza wszystkich niedogodności i przykrości, które w dużym stopniu wpływają na jakość życia osób niepełnosprawnych.

To zobowiązanie oznacza także nowe spojrzenie. Spojrzenie, które obejmuje nie tylko dotychczasowe osiągnięcia, lecz także uwzględnia nowe kierunki czy też możliwe punkty widzenia w interesie zrównoważonej, konkurencyjnej i innowacyjnej Europy.

Główny punkt wyjścia niniejszego sprawozdania ukierunkowany jest na faktyczne zagwarantowanie „nowego pokolenia” praw człowieka, tzn. praw człowieka osób z niepełnosprawnością. Nikt nie kwestionuje tego, że osoby niepełnosprawne dysponują prawami człowieka, jednak korzystanie z nich utrudniają częściowo bariery środowiskowe – po części fizyczne, po części społeczne – z nieodpowiednio dostępnymi usługami i produktami włącznie. W niektórych przypadkach podkreśla się jednak dodatkowo poszczególne aspekty, takie jak konieczność udzielania wsparcia z funduszy unijnych, prawo do pomocy osobistej, niezależność ekonomiczna i społeczna albo uznanie języka migowego i przyjęcie zasady projektowania uniwersalnego w celu stworzenia warunków do samodzielnego życia. Szczególnie podkreśla się prawa niepełnosprawnych dzieci, jak również ich rodziców (którzy najczęściej nie są dotknięci niepełnosprawnością), wspierając wczesny rozwój jako pierwszą inwestycję w przyszłość.

Zgodnie ze strategią „Europa 2020” jedną z najważniejszych, jeśli nie najważniejszą, wytyczną jest zwiększenie zatrudnienia blisko 80-milionowej rzeszy osób niepełnosprawnych zamieszkujących Unię Europejską oraz jak najszybsza likwidacja istniejących barier, które powodują ich dyskryminację. Obecnie w Unii Europejskiej pracuje – i może pracować – tylko ułamek ludzi z niepełnosprawnością; w ich gronie większe jest też prawdopodobieństwo wykluczenia społecznego. Niski jest także średni poziom zatrudnienia osób z niepełnosprawnością czy też osób o ograniczonej zdolności do pracy w Europie: pracuje zaledwie 30-40% z nich. W krajach uboższych sytuacja wygląda jeszcze gorzej, podczas gdy poziom zatrudnienia powinien wzrastać średnio o ok. 1% rocznie aż do osiągnięcia poziomu 75% założonego w strategii „Europa 2020”. Tymczasem do 2020 r. zniknie 12 milionów miejsc pracy dla pracowników o niskich kwalifikacjach.

W nawiązaniu do tytułu sprawozdania jego autor uważa, że należy zaznaczyć, iż mobilność osób niepełnosprawnych – łącznie z dostępem do środków i sposobów komunikacji międzyludzkiej jako narzędzi wymiany myśli i wyrażania siebie – oraz włączenie społeczne to nie dwie różne sprawy, nie jedynie uzupełniające się wzajemnie czynniki, lecz dwa pełnowartościowe pojęcia, których fundament stanowią prawa człowieka na płaszczyźnie wyrównania szans osób niepełnosprawnych. Co się zaś tyczy drugiej części tytułu, Parlament Europejski po prostu nie może pozwolić, by Komisja Europejska nie zareagowała zajęciem zdecydowanego stanowiska w odpowiedzi na cele i zarządzenia zawarte w załączniku do wydanej w listopadzie ubiegłego roku nowej dziesięcioletniej europejskiej strategii w sprawie niepełnosprawności, zastępującej siedmioletnią strategię w sprawie niepełnosprawności.

PODSUMOWANIE SZCZEGÓŁOWE:

Cele

W przypadku osób niepełnosprawnych w zrównoważonym, konkurencyjnym i innowacyjnym społeczeństwie należy mówić o długoterminowych inwestycjach społecznych, a nie o krótkoterminowych wydatkach. Zrównoważone społeczeństwo to społeczeństwo, w którym wiele osób pracuje, zapewniając stabilność systemu rent i emerytur. Bardziej konkurencyjne jest społeczeństwo, w którym istnieje nie stan urodzenia, lecz możliwe do przekształcenia – a tym samym do pokonania – bariery, urzeczywistniające społeczną mobilność. Społeczeństwo jest innowacyjne wówczas, gdy reaguje na indywidualne potrzeby i jest wydajne, a nie wówczas, gdy istnieją przede wszystkim rozwiązania służące włączeniu

społecznemu, dzięki któremu osoby niepełnosprawne się usamodzielniają.

Należy wprowadzić rozróżnienie między poszczególnymi świadczeniami zależnie od potrzeb osób z niepełnosprawnością, opierając się wyłącznie na podziale na świadczenia czynne i bierne. Celem jest bowiem to, by osoby z różnego typu niepełnosprawnością otrzymały z jednej strony pomoc dostosowaną do indywidualnych potrzeb z wykorzystaniem najnowszych osiągnięć i doświadczeń – tych naukowych i tych związanych z ochroną interesów, łącznie z nowym systemem klasyfikacji WHO, w którym dzięki uwzględnieniu funkcjonowania człowieka z daną niepełnosprawnością można ocenić także czynniki środowiskowe. Z drugiej strony natomiast należy dążyć do tego, by w środowisku prawdziwie pozbawionym barier istniało coraz mniejsze zapotrzebowanie na pomoc dostosowaną do osoby, również pod względem większego dostępu do usług i produktów.

Jeśli chodzi o wdrożenie europejskiej strategii w sprawie niepełnosprawności, istnieje potrzeba określenia bardziej szczegółowych, a w przypadku monitorowania – dokładniejszych terminów i mechanizmów. Ważną rolę mogłyby tu odegrać różne dotąd jeszcze niewykorzystane fora dyskusyjne, które ułatwiłyby ściślejszą, fachową koordynację pod względem zarówno planowania, jak i wdrażania.

Prawa obywatelskie i prawa człowieka

Parlament Europejski nie tylko jest zobowiązany do przestrzegania Karty praw podstawowych UE, lecz także powinien podkreślać, że należy wspierać projektowanie uniwersalne jako ideę i metodę planowania w celu likwidowania barier w szerszym zakresie.

Znaczenie gromadzenia danych i konsultacji

Według opinii profesjonalnego kolegium ANED Network, do którego zwróciła się Komisja Europejska, dane dotyczące ludzi żyjących z niepełnosprawnością nie tylko są niepełne, lecz także w wielu przypadkach nie da się ich w pełni porównać. Bardzo duże braki informacji występują także w jednym z najważniejszych obszarów: istnieje bardzo niewiele wiarygodnych danych na temat liczby osób niepełnosprawnych żyjących w zakładach opieki społecznej, ich sytuacji i udzielanej im opieki. Ważne jest wsparcie badań oraz uzupełnienie białych plam na społecznej mapie.

Zmiany demograficzne i środowisko bez barier

W związku ze zmianami demograficznymi mało mówi się o tym, że starzenie się społeczeństwa postawi ludzi przez nigdy dotąd niespotykanymi wyzwaniem – dwukrotnie podniesie się koszt utrzymania osób niesamodzielnych, co pociągnie za sobą konsekwencje, których na razie nie można przewidzieć. Takie informacje zawiera prognoza przygotowana przez EUROSTAT, zgodnie z którą koszt utrzymania do roku 2050 podwoi się, a tendencja ta dotknie szczególnie, obok nowych państw członkowskich z Europy Środkowo-Wschodniej, także Niemcy i Włochy. Wyższy wiek przejścia na emeryturę, nawet w przypadku prowadzenia jeszcze zdrowszego trybu życia, będzie wymagał poważniejszych zmian zarówno pod względem środowiskowym, jak i pod względem dostępności usług. Wzrośnie także znaczenie samodzielnego trybu życia, ponieważ (również) w obszarze świadczeń socjalnych i zdrowotnych może wystąpić brak siły roboczej, co przyczyni się do podniesienia ceny tych usług.

Swobodne przemieszczanie się i usługi bez barier

Zasada swobody przemieszczania się jest podstawowym prawem unijnym. Do tego natomiast potrzebna byłaby pozbawiona barier publiczna i prywatna komunikacja (włącznie z coraz bardziej ujednoczonymi zezwoleniami na parkowanie w państwach członkowskich zgodnie z wytyczną zawartą w europejskiej strategii w sprawie niepełnosprawności) oraz stworzenie jednolitej karty praw pasażera – do czego od dawna zachęca także sprawozdawca – by wszyscy mogli korzystać z odpowiedniego i bezpiecznego transportu wszystkimi środkami komunikacji.

Ponadto szczególnie w przypadku osób niewidomych potrzeba stron internetowych, których można używać bez przeszkód, a także usług online w języku migowym, z których można korzystać także drogą elektroniczną; potrzeba odpowiednich norm, bezpłatnego oprogramowania i rozwiązań dla celów upowszechnienia znajomości technologii cyfrowych, by uzupełnić wcześniejsze inicjatywy „e-Europa”.

Równość szans

Równość szans nie jest równoznaczna z jednakowymi, tożsamymi szansami, ponieważ wówczas nie można by osiągnąć celu społecznego, jakim jest integracja. Szanse są równe wówczas, gdy taki sam wysiłek prowadzi do podobnego rezultatu, w odpowiednich, określonych warunkach, z wykorzystaniem odpowiednich środków, które zresztą z punktu widzenia konkretnej pracy i rezultatu końcowego można zapewnić, zmieniając czynniki nieistotne.

Nie można sobie wyobrazić równości szans bez dostępu do takich samych produktów i usług po jednakowej cenie, które zresztą są do dyspozycji wszystkich, a technologia produkcji umożliwi ich wydajną dywersyfikację. Oznacza to, że osób niepełnosprawnych nie można obciążać dodatkowymi kosztami, dlatego że mają odmienne potrzeby.

Wyjątkowo ważna jest rola małych i średnich przedsiębiorstw, i to nie tylko w zatrudnianiu osób niepełnosprawnych i zaopatrywaniu ich w odpowiednie informacje, lecz także z punktu widzenia ich udziału w przetargach publicznych, ponieważ mogą się one przyczyniać do wzmacniania integracji społecznej, jeżeli produkty i usługi wyprodukowane dzięki udziałowi osób niepełnosprawnych będą mogły znaleźć się w ofercie i cieszyć się uprzywilejowaniem w ramach konkurencji.

Inwestycje w osoby niepełnosprawne

Obecne systemy kształcenia są w niedostatecznym jeszcze stopniu przygotowane do wzięcia w większym stopniu pod uwagę potrzeb niepełnosprawnej młodzieży i dorosłych i wciąż jeszcze można stwierdzić, że procent niepełnosprawnych uczniów przedwcześnie kończących naukę jest wysoki. Na przykład zaledwie 44% uczniów z niepełnosprawnością w jednym z najbardziej rozwiniętych krajów, jakim jest Dania, mogło w 2007 roku trafić do systemu kształcenia na poziomie średnim, podczas gdy wśród uczniów zdrowych wskaźnik ten wyniósł 75%. Zaledwie 5% ludzi niepełnosprawnych ma wyższe wykształcenie, co stanowi ułamek średniej.

Walka z ubóstwem

80 milionom osób z niepełnosprawnością, w tym 1 milionowi wykluczonych społecznie osób niesłyszących, grozi ryzyko ubóstwa (według OECD blisko co czwarta osoba z niepełnosprawnością żyje w biedzie). Zagrożenie biedą równocześnie stygmatyzuje, a potrzebującym należy zagwarantować świadczenia i uprawnienia inwalidzkie.